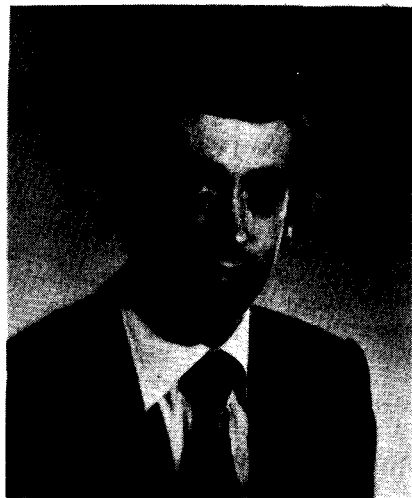

Hoe OPEC de das om te doen?

In de meeste olie-importerende landen wordt een debat gevoerd over de wenselijkheid om de olieprijsdalingen te compenseren door een belastingheffing. De argumenten die in dit debat worden gebruikt zijn zowel micro- als macro-economisch van aard. Het micro-economische argument is kort als volgt samen te vatten: een forse prijsdaling van ruwe olie zal de bestaande produktie van (dure) alternatieve energiebronnen ondermijnen en investeringen in die richting ontmoedigen. Om dit te vermijden past het een compenserende belasting op het olieverbruik te heffen en wel zodanig dat de olieprijsdalingen niet of slechts gedeeltelijk doorspeeld worden aan de consument. Het macro-economische argument gaat ervan uit dat de hoge budgettaire tekorten het best kunnen worden verlicht door een relatief pijnloze compenserende oliebelasting. Dit zal de reële rente naar beneden drukken en zo de investeringen aanwakkeren.

Een derde argument voor een compenserende oliebelasting wordt minder besproken. Het is nochtans niet minder belangrijk. Dit argument is gebaseerd op de theorie van het optimale tarief. Deze theorie stelt dat een land (of een groep van landen) dat een dominerende positie inneemt als vrager van een bepaald produkt zijn ruilvoet kan verbeteren, en dus ook zijn welvaart, door een belasting te heffen op het ingevoerde produkt. Het toepassen van deze theorie op de invoer van ruwe olie is in de huidige situatie te realiseren en zou enorme voordelen bieden. Laten we hier even verder op ingaan.

Het volstaat dat de belangrijkste olie-importerende landen akkoord gaan om verdere prijsdalingen van ruwe olie te compenseren door een belasting. (Een importtarief, een accijns of een extra BTW-heffing; het maakt allemaal niet zo heel veel verschil). Zoals eerder gesteld, zou dit voor de westerse consument relatief pijnloos zijn. Voor de OPEC daarentegen zou een dergelijke operatie uitermate pijnlijk zijn, en in feite de dood van deze organisatie waarborgen. Immers, een dergelijke belastingpolitiek in het Westen zou ervoor zorgen dat het huidige sterk gedaald consumptieniveau van olie laag blijft. Op die manier kan ervoor worden gezorgd dat het aanbod-

overschot in de oliemarkt permanent blijft zodat de druk op het OPEC-kartel aanhoudt. Het is moeilijk in te zien hoe dit kartel deze druk nog lang zou kunnen overleven. Het niet toepassen van deze belastingpolitiek daarentegen zou bij een heropleving van de wereldconjunctuur de OPEC opnieuw verstevigen en ons opnieuw onderwerpen aan hun oliediktmaat.

Paradoxaal genoeg zou een compenserende oliebelasting de olieprijsen in de wereldmarkt (de prijs die de OPEC krijgt) nog sneller doen afbrokkelen dan nu het geval is. Dit volgt uit het feit dat het vraagremmende effect van een oliebelasting het aanbodoverschot groot houdt en zo de prijs verder doet dalen. Dus een oliebelasting zal de olie goedkoper maken voor de olie-importerende landen. M.a.w. de ruilvoet van de olie-invoerende landen zal verbeteren door het toepassen van een dergelijke belasting. Nog anders uitgedrukt: het enorme surplus dat de OPEC gedurende de laatste tien jaren heeft afgeroomd bij de olie-invoerende landen kan nu opnieuw van OPEC worden afgenomen. De belasting op de ruwe olie zorgt ervoor dat de OPEC-prijs daalt, zodat de schatkisten van de olie-importerende landen dit surplus naar zich toe kunnen halen. Terloops kan hier worden benadrukt dat de meeste ontwikkelingslanden die olie-importeur zijn ook belangrijk zouden profiteren van een dergelijke politiek. Ook zij zouden een grote transfer van de koopkracht in hun voordeel realiseren.

Samengevat: een compenserende belasting op olie heeft enorme voordelen. Het luidt de doods-klok voor OPEC en reorganiseert een transfer van koopkracht van OPEC naar de olie-invoerende landen.

Het voorstel zoals hier geformuleerd is uiteraard niet vrij van enkele bezwaren. Sommigen zullen stellen dat, omdat de prijsdaling die we nu observeren een stimulans voor de conjunctuur is, het beter is deze stimulans ook te laten werken. Een compenserende belastingheffing zou het koopkrachtverruimend effect van de gedaalde olieprijs in de kiem smoren. Hierop kan gemakkelijk gerepliceerd worden dat de overheid die nu extra inkomsten verwerft en die het stimulerend effect van de olieprijsdaling wil laten spelen, dit perfect

kan doen door de belastingopbrengst verder door te spelen aan de consument. Dit kan op verschillende wijzen gebeuren, b.v. door een vermindering van de inkomstenbelasting. De beslissing om dit al dan niet te doen kan best afhankelijk worden gemaakt van de budgettaire situatie.

Een ernstiger bezwaar is van politieke aard. Opdat een dergelijk beleid een kans van slagen zou hebben, moet het op een geïntegreerde wijze gebeuren door de belangrijkste olie-importeurs. Dit vereiste is uiteraard de achillespees van het voorstel. Het gevaar is immers niet denkbeeldig dat sommige landen „free rider” gaan spelen en weigeren mee te doen om zodoende hun industrie een competitief voordeel te geven. Dit probleem is in feite niets anders dan het probleem van elk kartel. Het is ook het probleem dat het OPEC-kartel heeft helpen ondermijnen.

Ondanks deze bezwaren zijn er tekenen van hoop. Een aantal belangrijke olie-invoerende landen hebben nu reeds bijkomende belastingen geheven op de olie, meestal om budgettaire redenen. Deze tendens moet worden aangewakkerd al was het maar omdat deze belastingen de desintegratie van OPEC zullen versnellen en zo het economisch surplus dat de landen van deze organisatie hebben afgeroomd, terug zal doen vloeien naar de olie-invoerende landen, en niet in het minst naar de ontwikkelingslanden.

De Grauwe